

Sygn. akt I CZ 119/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa M. Z.

przeciwko J. Z.

o zachowek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 stycznia 2015 r.,

zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 września 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 4 września 2014 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną pozwanego od wyroku tego Sądu z dnia 28 stycznia 2014 r. oddalającego apelację pozwanego od wyroku Sądu pierwszej instancji zasądzającego od niego na rzecz powoda tytułem zachowku kwotę 689 650 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu bowiem pełnomocnik pozwanego nie uiścił należnej od niej opłaty, mimo doręczenia mu odpisu postanowieniem z dnia 23 lipca 2014 r. oddalającego wniosek pozwanego o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pozwany wniósł o objęcie kontrolą na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. - także postanowienia Sądu drugiej instancji z dnia 23 lipca 2014r. o odmowie zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, które uważa za bezzasadne, gdyż z powodu długotrwałości sporządzania uzasadnienia w sprawie, nie był w stanie wnieść w najszybszym możliwym terminie skargi kasacyjnej, która jest warunkiem złożenia wniosku o wstrzymanie wykonania wyroku, jak również w wyniku oddalenia przez Sąd wniosku w tym przedmiocie a także niezwłocznego wszczęcia przez powoda egzekucji zasądzonej kwoty, również przez zajęcie nieruchomości pozwanego stanowiącej kamienicę w K., został pozbawiony środków na pokrycie opłaty od skargi kasacyjnej oraz możliwości ich pozyskania w drodze kredytu. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie ulega wątpliwości, że wydanie przez Sąd Apelacyjny niezaskarżalnego postanowienia z dnia 23 lipca 2014 r. o odmowie zwolnienia pozwanego od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, miało wpływ na zaskarżone rozstrzygnięcie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, gdyż zapadło ono dlatego, że pozwany nie uiścił tej opłaty. Zachodzą zatem podstawy przewidziane w art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. do objęcia postanowienia tego kontrolą Sądu Najwyższego na wniosek skarżącego zawarty w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny oddalając wniosek pozwanego o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej stwierdził, że za takim rozstrzygnięciem przemawia okoliczność,

iż pozwany jest właścicielem kamienicy o wartości 5,6 miliona zł, a zatem posiada realny majątek, który mógłby posłużyć jako źródło pokrycia opłaty od skargi kasacyjnej wynoszącej 34 483 zł. W ocenie Sądu podnoszone przez pozwanego argumenty o niemożności uzyskania kredytu celem sfinansowania postępowania kasacyjnego, nie stanowią wytłumaczenia w sytuacji posiadania tak wartościowego majątku, jakim dysponuje pozwany. Nie można zatem uznać, że jest on osobą ubogą, która spełnia przesłanki art. 102 ust. 1 u.k.s.c., uzasadniające zwolnienie go od opłaty od skargi kasacyjnej.

Rozważając powyższe stanowisko Sądu Apelacyjnego należy przede wszystkim wskazać, że zgodnie z art. 102 ust. 1 u.k.s.c. zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna jeżeli złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Ustawodawca zatem, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie warunkuje możliwości przyznania zwolnienia od kosztów sądowych od wykazania, że ubiegający się o to jest osobą ubogą. Zgodnie zaś z art. 102 ust. 2 u.k.s.c. osoba ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych powinna przedstawić w załączonym do wniosku oświadczeniu szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Dane te podlegają ocenie Sądu, która musi być wszechstronna i uwzględniać zasady przewidziane w art. 233 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny nie dokonał wszechstronnej oceny danych zawartych w oświadczeniu pozwanego i załączonym do niego piśmie zawierającym dodatkowe wyjaśnienia. Sąd pominął bowiem nie tylko dane dotyczące źródeł i wysokości bieżących dochodów pozwanego, ale przede wszystkim pominął i nie ocenił wskazywanych przez niego okoliczności, które w istotny sposób mogły ograniczać a nawet uniemożliwiać zarówno uiszczenie z bieżących dochodów pozwanego i jego żony kwoty 34 483 zł stanowiącej opłatę od skargi kasacyjnej, jak i zgromadzenie w odpowiednim czasie środków pieniężnych na uiszczenie takiej opłaty. Jest bowiem rzeczą oczywistą, że sam fakt posiadania kamienicy, nawet o bardzo znacznej wartości, nie przesądza możliwości uiszczenia opłaty sądowej, jeżeli niemożliwe lub znacznie utrudnione jest uzyskanie pożyczki lub kredytu, zabezpieczonego na tym majątku. Rozważając te kwestie Sąd Apelacyjny nie przedstawił żadnych argumentów przeciwstawnych tym, które

podał w oświadczeniu i wyjaśnieniu pozwany. Poprzestał jedynie na niewiele mówiącym stwierdzeniu, że „nie stanowią one wytłumaczenia w sytuacji posiadania tak wartościowego majątku, jakim dysponuje pozwany”. Poza oceną Sądu pozostały zatem okoliczności podane przez pozwanego w oświadczeniu, w tym dotyczące wysokości środków na bieżące utrzymanie pozwanego i jego żony oraz szczególne okoliczności podane przez niego w wyjaśnieniu i powtórzone w zażaleniu, które wystąpiły w sprawie i spowodowały konieczność niezwłocznego spłacenia należności oraz, zdaniem pozwanego, pozbawiły go środków na pokrycie opłaty kasacyjnej oraz możliwości uzyskania na ten cel kredytu.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, uznając wydanie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej za przedwczesne, uchylił je na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 oraz art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w zakresie wniosku pozwanego o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej oraz podjęcia dalszych koniecznych czynności.